

enajst nadstropij niže in pomislil, koliko ljudi bodo tisti spodaj pravzaprav videli skočiti. Zapustimo zdaj Štefana Semeta, ali kakorkoli se je že ime- noval tisti človek, zapustimo ga na okenski polici z njegovim neizgovor- jenim vprašanjem: kdo pravzaprav umira s to smrtjo? Ne more vedeti, da bo skočil zato, da bi se končalo prezrcaljenje nekega drugega, tujega življenja. Stoji med nebom in zemljo ter čaka besedo, ki bi ga odrešila. Ni te besede, le smehljava se mu lahko, jaz in pisec te zgodbe.

Spremenjenje naše ljube upravnice

Luka
Skornšek

Nazaj grede na pošto sem še pregovoril Serpičevo kljuse, da me je zapeljalo do dr Glavice, ki mi je obljubil, da bo do danes popravil moj moped. S svojo večno cigaro je res že hodil zunaj okoli hiše, vendar ni kazalo, da se je kaj ukvarjal z mojim kljusetom. Odkar je v pokoju, se mu res ne ljubi preveč delati, poleg tega pa tudi ne čuti potrebe po tem, da bi pogosto odiral ljudi. Nekoč je celo komu vrnil sto namesto petdeset jur-jev. Včasih dobi takšen napad radodarnosti, da bi kar vse razdajal. A kljub temu, da res slabo vidi, je še zmeraj izvrsten mehanik, zaradi česar si je tudi zaslužil naziv dr, ki pa v tem primeru ne pomeni doktor, ampak pre- prosto dr, kvečjemu lahko dodaš še nekaj r, takole: drrr, drrr, kakor je večkrat slišati otroke, ko se igrajo voznike ali mehanike. No, naj ga še tako hvalim, resnica je, da mi dr Glavica ni popravil mojega kljuseta in kot kaže bom moral danes peš čez Okrogla brda in na Smetanel.

Že ko sem se vzpenjal po stopnicah proti vhodu na pošto, sem od znotraj zaslišal precejšen hrup, ne da bi že tudi mogel razločiti, ali se ni morda prišel kdo pritožiti čezme: kar pa se mi vendarle ni zdelo dosti verjetno. Pa ne ravno, da se ne bi imel kdo kaj pritožiti, samo hrup se mi je zdel drugačen, glasovi so bili nekam nemočno histerični, zdelo se mi je celo, da sem zaslišal hlipanje, kakor bi kdo umrl. Za trenutek sem pomislil, da vendar ni nič takega, nekdo je prišel, da bi odposlal telegram; ampak čemu potem hrup in nekakšno prerekanje? Slednjič nisem več ugibal, ampak sem lepo, kar se da mirno in neopazno vstopil. Pa me tako ali tako ni nihče opazil.

Čistilka je vsa bleda in do kraja zbegana tekala sem in tja, drugi pismonoše so stali v gruči zadaj in se tiho pomenkovali, namesto da bi kot običajno gledali pornografske revije, v sprednjem prostoru pred okenci pa sem najprej zagledal moža naše upravnice in njune otroke in okoli njih še nekaj ljudi. Upravničinega moža skoraj ni bilo mogoče spoznati. Na daleč se je videlo, kako so mu ustnice trepetale, in videl sem tudi nekaj, o čemer sem doslej samo slišal: resnično si je ruval lase. Nisem ga mogel dolgo gledati, tako grozno prizadet se mi je zdel. Trije otroci, dva fantka in punčka, so jokali, v njihovih očeh pa sem opazil nekakšno grozo, in bilo jih je še teže gledati, sploh zdaj, ko so spet začeli hlipati:

»Mama! Mama, pridi nazaj!«

»Za božjo voljo!« sem rekel. »Ali mi bo že kdo povedal, kaj se je zgodilo?!«

Vendar mi ni nihče odgovoril, kakor bi nihče ne mogel verjeti tistemu, kar so videli in slišali. Celo čistilki, ki je sicer tako zgovorna, se je naredil cmok v grlu in je samo nemočno zavijala oči, še rajši pa kar gledala nekam stran, kakor bi se nekakšna sramota, ki je doletela pošto, tikala predvsem nje. V resnici seveda ni moglo biti nič na tem. Da pa je bilo nekaj v zvezi z upravnico, ni bilo težko uganiti. Ali se je nemara ponesrečila na poti v službo? Vendar sem to misel takoj zavrgel. Ali pa je bilo kaj v zvezi z izpiti, ki jih je opravljala v glavnem mestu, zaradi česar je zadnjih nekaj tednov ni bilo v službo? Ampak saj je, kot vse kaže, tudi še danes ni...?! Prav nenavadno bi se mi moglo zdeti, da sem komaj zdaj opazil, da je ni... Toda saj so se vendar vsi nekako vedeli, kot bi bila in kot bi je hkrati ne bilo... No, takšnih neumnosti imam hitro zadosti, zato sem stopil k vratom njene pisarne, ki so se je očitno vsi izogibali, hkrati pa je bilo videti, da se tudi ne morejo odtrgati od nje; zmeraj je komu ušel pogled proti tem vratom, povsem nehote, in videlo se je, kako se je človek zdrznil in se naglo obrnil stran.

Ampak kaj je zdaj to?! Če sem nemara pričakoval, po tihem seveda in z upanjem, da ne bo tako, da bom videl upravnico v njeni pisarni mrtvo ali morda celo razmesarjeno, sem bil torej dobro pripravljen na presenečenje — potem pa me je presenetilo to, da prvi trenutek ni bilo videti nič nenavadnega, kaj šele grozljivega. Neki neznan moški je sedel za upravnico mizo in ne da bi se kaj dosti menil za hrup v prednjem prostoru, pregledoval neke papirje, kar je vse kazalo na to, da je možakar inšpektor, zaradi česar se mi je očitno tudi zdel kljub vsemu nekoliko znan, kot bi ga že enkrat pred leti mimogrede videl. Že sem se obrnil, da bi nemara vse pošteno ozmerjal in jih kvečjemu tako spravil iz nekakšne skupinske obsedenosti, kar zaslišim:

»Tovariš Skornšek, danes boste šli na dvojko.« In zdaj sem jaz obstal, ne da bi se še mogel ganiti in ne da bi vedel, kaj naj si mislim, kaj šele, da bi lahko kaj odgovoril. Pa me sploh ni presenetilo to, da bom menda moral raznašati pošto Ob Mežavi, namesto da bi šel na Okrogla brda in v Smetanel, ampak glas, s katerim je bilo to izgovorjeno, glas... Tvegaj sem, zbral zadnje moči in se še enkrat ozrl v upravnico pisarno. Pa spet nič. Pogledal sem tovariše zadaj. Pa se mi niso smejali. Samo z nekim nenavnim zanimanjem so opazovali, kdaj bom izgubil živce ali pa nemara... Domnevni inšpektor se je spet sklanjal nad nekimi papirji, potem pa je le dvignil pogled in takoj nato sem na lastne oči videl, kako je iz njegovih ust prišel glas, ki me je prej prikoval na mesto, saj je bil vendar glas naše, upravnice, te pa, kot rečeno, ni bilo nikjer v bližini, in spet sem zaslišal:

»Rekel sem, da boste danes na dvojki in zdaj se nikar ne obotavljajte.«

»Razumem... tovarišica... Hočem reči, tovariš upravnik!« Kako nenavadno zlahka mi je šlo to z jezika! In vendar sem se hkrati tudi živo spominjal, kako je še pred nekaj tedni na tem stolu sedela naša predraga

upravnica, tista blaga ženska, ki zaradi svojega lepega značaja ni bila v ponos samo pošti, ampak celim Pleveljam. Le kaj jo je premotilo, da se je tako na lepem spremenila v moškega? Torej je bila v tem času na operaciji in ne pri izpitih...? Oh, saj bi si skoraj lahko mislil, kaj je vzrok tej nenadni spremembi. To blago dušo smo preveč jezili, zato si je na lepem zaželela, da ne bi bila več nemočna ženska, ampak moški, ki si ne bo pomišljal... In zdaj se je temu moškemu zazdelo, da se preveč obotavljam, ker mi očitno nekaj še ne gre v račun, zato je rekel, morda za spoznanje ostreje in z nekoliko bolj hrapavim glasom:

»Tovariš Skornšek, jaz sem vaš upravnik in prosim, de se na to čimprej navadite, da ne bo nepotrebnih zapletov!«

Razumem, tovariš upravnik!« Je že tako, ravno tedaj, kadar ničesar ne razumeš, te nekaj sili, da vneto ponavljaš razumem. Vendar me je nekaj pičilo, da sem se takoj uprl temu:

»Oprostite, ampak danes ne grem na dvojko!«

»Kaj? Kako, prosim?« Vljuden pa je bil še zmeraj tako kot prej, ko je bil še upravnica.

»Ne grem na dvojko; danes je prispelo veliko Kmečkega glasa in Viharnika za Okrogla brda in Smetanel; zato ne morem!«

»Pa boste šli!«

»Ne bom!«

»No, to bomo šele videli...!«

»Ja,« sem rekel skoraj predrzno in kakor bi mu hotel pomagati iz trenutne zagate, ker se ni mogel takoj spomniti, kako naj me pritisne ob zid:

»Bom rajši kar napisal izjavo, če vam je prav.«

»Napisali boste izjavo,« je sprejel ponujeno pomoč. »Nate papir!«

Ko sem se potem vrnil k svoji delovni mizi, k potovniku, sem opazil, kako so se zdaj drugi poštarji vendarle nekoliko razživel, splošna otrplost je začela popuščati. »No, hvala bogu,« sem si rekel. »In zdaj bomo vsaj vedeli, pri čem smo. Res se nam ne piše nič dobrega.«

Od velikega napora me je bolela glava, vendar se nisem obotavljal, začel sem pisati to presneto izjavo. A dlje ko sem jo pisal, bolj sem bil jezen in zato tudi na koncu nisem pripisal lepih pozdravov. Ali pa vsaj tovariških. Bil sem tako razkurjen, da sem bil pripravljen organizirati pohod pismož na glavno mesto. Vendar se je to takoj izkazalo za nemogoče, pa ne ravno zato, ker je glavno mesto precej oddaljeno, ampak ker nisem vedel, kje naj dobim sod dobre pijače in osla, da bi to tovoril, ker le v tem primeru ne bi spotoma izgubil vseh tovarišev v boju s privlačnostjo obcestnih gostiln.

Tovariš upravnik je pozorno prebral mojo izjavo in prvi trenutek se je celo zdelo, da mu je všeč, potem pa je nenadoma rekel:

»Vi, tovariš Skornšek, si zdaj morda mislite, da ste boga pocukali za brado...?! Pa se presneto motite! Kajti mi vas lahko predstavljamo ne samo z enega na drugi teren v Pleveljah, ampak tudi na druge pošte...«

»A tako...!?« sem rekel. »Potem je pa vse v redu. Potem samo jaz nisem pri pravi, ker ne vem, da vi bolje od mene veste, kaj je dobro zame in kaj ne.«

»Prosim, ne bodite nesramni!«

»Saj resno mislim. Resnica je namreč, da jaz sam ne vem, kdaj se katerega terena naveličam, zato ste vi tu in me lepo predstavite kot pravega pravcatega samoupravljalca, ki to še ni, a bo postal, ko se bo sam ponudil, da lahko z njim upravljajo, kakor se jim zdi...!«

»Slišite, tovariš Skornšek, saj sami ne veste več, kaj govorite...!« je rekel tovariš upravnik skoraj omalovažujoče in se znova zatopil v papirje na svoji delovni mizi. Tedaj sem se tudi jaz naredil, kakor da mi ni več mar zanj in sem se lepo lotil zlaganja pošte za svoj teren, za Okrogla brda in Smetanel. In pri tem me je v resnici počasi minevala jeza, ki škoduje — ne ravno lepoti, ampak srcu!

Zunaj v prednjem prostoru pa se hrup še ni polegel. Bilo je, kot bi imeli zbor delovnih ljudi. Malo sem še poslušal, ko je bivši mož bivše upravnice skušal pregovoriti živinozdravnika Črepnika, naj mu vendar on pomaga, da bo dobil svojo ženo nazaj, vendar ta ni hotel niti slišati o tem, rekel je, da je zdaj že prepozno in da niti nekakšna konjska injekcija, kot si to nepoučeni predstavljajo, ne bi nič zalegla. Potem se mi je vse skupaj zazdelo kot neumna otroška igra in kakor hitro sem to zares spoznal, me nikakršen hrup ni več motil. Samo da čimprej pridem od tod! Kaj drugega naj bi pomenilo zdrobiti verige, kot hoditi, hoditi in pustiti umu in srcu, da počivata, ko skozi njiju teče življenje!?

Kaj bi ti torej še pravil o tem, kako je potem iz centrale prišla neka ženska, ki je sprva nismo poznali, pozneje pa se je izkazalo, da je to Danila, se pravi Danilo, ki se je iz ljubezni do upravnice dal prav tako operirati in si spremeniti spol. Težave da bo imela samom z britjem, je rekla Danila. Najbolj smešno pa je bilo potem, ko je Danilo zagledal bivši upravniciin mož. Če verjameš ali ne, naj je prej še tako sovražil Danila kot tekmece, se je zdaj v hipu, na prvi pogled zaljubil v Danilo. Res, da tedaj še ni vedel, kdo je, vendar se je tudi pozneje veliko smukal okoli nje in opazil sem, da to našemu upravniku, njegovi bivši ženi, nikakor ni po volji. Tako so bili torej na koncu vsi zadovoljni, samo na otroke so nekako pozabili. No, pa saj so tudi ti pozabili na odrasle in se že igrali po svoje.

Zložiti vso pošto v potovnik po obhodnem redu ni malenkost, vendar pa je le veliko boljše tako, kot pa pograbiti kar prvo vrečo, ki prileti s furgona, in z njo tekati po celem kraju sem in tja, ne da bi se mogel zlepa znebiti bremena. Prvi dan, ko sem prišel k pošti, pa bi bil skoraj tako ravnal. Zdaj pa si že tako zložim pošto, da jo lahko pozneje jemljem iz torbe; česar pa rajši ne tvegam prepogosto. Saj se lahko hitro zgodi, da daš tistemu, ki komaj čaka štipendijo ali občinsko podporo, račun, ki ga mora poravnati v osmih dneh in ki povrhu sploh ni njegov. A kdor bi moral na sodišče, naj bi dobil še štipendijo za to?! Da o ljubezenskih zapletih in dramah, ki se včasih razvnamejo zaradi takšnih nerodnosti, sploh ne govorim. Torej vsako pismo rajši dvakrat poglej, a spet ne tako, kot se sliši, da so delali nekateri, ki so kakšno pismo (iz tujine) za vsak primer še odprli, da bi bilo bolj varno, vzeli iz njega devize, če jih je seveda bilo kaj v njem. Toda pri

teh, ki so tako skrbeli za varnost pošiljk, se je to stopnjevalo do prave bolezni: nazadnje se niti sami niso več počutili varne.

Preden sem se okoli devete odpravil na teren, sem še enkrat z žalostjo v srcu poškilil proti upravnikovi pisarni. Saj zdaj zanj ne moreš reči niti, da je novi niti, da je stari. Res bi rad vedel, kako more priti do tako velike spremembe v človeku? Medtem, ko so se drugi že nekako sprijaznili z neizbežnim, kakor se pač človek sprijazni z vsako nesrečo, sem postajal jaz vedno bolj žalosten in zaskrbljen in spet mi nobena stvar ni šla v račun. Pravijo, da mora tisti, ki si da spremeniti spol, ponavadi že prej čutiti nagnjenje do tega, včasih pa se mu to nagnjenje čisto fizično tudi na zunaj pozna . . . Naša upravnica pa je bila prav nasprotno ves čas tako vsa ženska, nežna in krhka, da si je človek ponavadi ni upal niti prav pogledati, kaj šele, da bi se je dotaknil, saj se je je celo Serpič, ki je sicer vsako prijel za rit, izogibal.

Zdaj torej, ko so se drugi že vsi pomirili, je začelo meni nenadoma iti na jok: O, ko bi bilo samo to, da so otroci izgubili mater, čeprav tudi to ni malo, bi še šlo. Ampak stvar je veliko hujša: kaže namreč, da smo izgubili človeka. Tako sem na primer ravno včeraj pomagal ubogemu Rupertu napisati nekakšno prošnjo, samo napol uradno, v obliki nagovora, svečane obveze, zdaj pa bo vse skupaj padlo v vodo.

Rupert, ki so ga pred dvema letoma odpustili, se zdaj na vse kriplje trudi, da bi prišel nazaj k pošti. V teh dveh letih je namreč premenjal že nekaj služb, medtem ko je bil prej pri pošti celih dvajset let, iz česar očitno sledi, da mu je vendarle na pošti najbolj prijalo. Po tistem, ko je sebe zmerom pogostejše klical Pij, no! in je šel celo tako daleč, da je druge napeljeval, da so ga vprašali, kako mu je ime, je šlo v resnici z njim zmerom bolj navzdol. Ni mogoče reči, da se pošta ni prav nič zavzemala zanj, hoteli so ga celo poslati na zdravljenje, če ne bi bilo predrago, in res je nekaj časa hodil k nekemu zdravniku v sosednjem mestu, na pogovore, in žena je morala iti zraven, kar pa Rupertu ni bilo čisto povšeči, ker tako pred razgovorom ni mogel skočiti na kozarček, ko vendar vsak ve, da se ti brez takšne injekcije sploh ne razveže jezik in torej tudi razgovor nima prave teže.

Takole sva začela: »Premila tovarišica upravnica! Svečano se zaklinjam, da ga odslej ne bom več pil! Zato upam . . .« In podobno naprej. Da se bo svečano zaklel, tega se je sam domislil. Rekel je, vtem ko je pokončal komaj prvo steklenico piva:

»Saj veš, no, zakolni se . . .!« pri čemer je mislil na znano popevko Zakolni se, ljuba.

»Vem, vem. In napisala bova: premila tovarišica upravnica . . .!« To sem torej prispeval jaz. In zdaj je ves trud zaman! Ta, ki sedi v upravnični pisarni, ji je v resnici samo od daleč podoben in nobenega upanja ni, da bi se dal kako pretentati.

No, potem sta me včeraj popoldne napadli Rupertova žena in tašča, češ kaj sem počel z njim, da se je vrnil od Tukle komaj ob enih, šel pa je ob pol enajstih, in komaj je doma vstopil, že ju je hotel kar obe premlatiti. Seveda se mu nista pustili, mučno je pa le bilo, saj nista vedeli, kaj se je

zgodilo, bil je tako spremenjen, da si ga niti potem ponoči, ko je spet nekaj robantil, da nista mogli pošteno zatisniti oči, nista upali zgrabiti in namlatiti, kar bi drugače brez pomišljanja storili.

»Oprostite, jaz mu že nisem kaj takega tvezil,« sem se skušal braniti, ne da bi ju nehal pozorno opazovati, kdaj bo nemara katera potegnila nož (saj mi je Rupert ravno dopoldne pravil, kako sta ga hoteli nekoč z nožem, »s tako dolгим; drugič, ko boš prišel, ti ga bom pokazal«). V resnici sem Ruperta dopoldne podžigal s pripovedovanjem, kako sem na terenu že ugnal nekaj gosposkih mrcin, se pravi psov z njihovimi gospodarji vred, če so jih le ti hoteli braniti. Tako je Rupert očitno vzel zares, ko sem mu na koncu rekel, da ne sme prav nikomur pustiti, da bi ga jahal. Mislim, da je bil takšnega nasveta krvavo potreben. In ne samo nasveta, ampak živega zgleda.

»Z revežem,« sem rekel odločno in zares prepričano, »se ne bom prerekal, tudi če imam prav; toda nobenemu gospodu, ki svojega psa bolj ceni kot pa človeka, ki pride k hiši, ne bom popustil.« Vse to sicer ni imelo nobene prave zveze z njegovo ženo in taščo, ampak očitno je bilo njemu vseeno... »Nadrl me je kot psa!« se je pritožila žena. »In mene prav tako!« je dodala tašča.

Ob devetih, če ni ravno okoli novega leta, se odpravim na teren. Četudi je torba težka in je zadaj na prtljažniku mopeda tudi platnena včasih nabito polna, bolj sproščeno zadiham, zidovi, v katerih se sicer bleščijo velika okna, so za mano in že me veselo, kot izgubljenega in spet najdenega sina, sprejmeta nebo in zemlja. In čeprav sam še ne morem do njiju, vendar že srečujem ljudi.

Zadnjič me je, komaj sem prišel dol po stopnicah, ustavil stari Volbunci, šaljivec, ki me je nekoč potegnil, da je bil tudi on pred vojno poštar, v resnici pa je imel samo branjerijo, kjer je prodajal tudi slaščice.

»Slišal sem praviti, da je že pokojnina danes.« Vedel sem, da se šali, saj je bilo še tri dni do prvega, zato sem se sklenil tudi jaz malo pošaliti z njim. In da boš vedel, kakšen falot sem v resnici: čisto majčkeno sem to storil tudi zaradi tega, ker stari zmeraj, kadar mi namerava dati napitnino, dolgo brska po stari denarnici, nazadnje pa s prsti, na katerih ima dolge rjavkasto rumene nohte, potegne iz nje nekakšno staro kovinsko značko, ki jo je nekoč našel v rudniku v Belgiji — seveda mi potem tudi te noče dati, čeprav bi bil jaz čisto zadovoljen z njo.

»Res,« sem odvrnil, »tokrat ste prav slišali. Res je že danes pokojnina, le zdaj vaše nimam tu zraven, pustil sem jo na pošti, ker sem si mislil, da boste sami kaj hodili tod okoli...!« Tako sem bil resen, da me je stari debelo pogledal — a seveda ni mogel reči, da v resnici ni prav nič slišal o tem, da bi že danes izplačevali pokojnine.

»E!« je rekel. »E, saj ni res...?!« Upanje sem mu pa vendar zbudil!

»Seveda je res! No, če ne verjamete, grem pa sam z vami na pošto, no pridite, greva!« In sem ga povlekel za roko in res tudi sam stopil nazaj na pošto: zdaj že skoraj ni nič več dvomil, že je računal na to, kako ga bo

zvrnil kozarček ali dva, preden bo žena vrgla oči na pokojnino (saj je dovolj, če vrže oči nanjo, pa že ne moreš več s takšnim veseljem zapravljati denarja).

Čakal sem pri vratih, medtem ko je on stopil k blagajni, a nesreča je hotela, da blagajničarke prav tedaj ni bilo tam in tako mi ni bilo vseh dano videti Volbuncijevega obraza, ko bi me očitajoče pogledal nazaj... Zares, pozneje mi je postalo kar malo žal in tako sem, ko sem se peljal mimo njihove hiše, povprašal, ali je že doma. Ko mi je žena povedala, da ga še ni, sem se ustrašil, da morda še zdaj stoji pred blagajno in čaka na pokojnino, zato sem ji naročil, naj ga pozdravi, ko se bo vrnil domov (vendar se bojim, da je možakar potem to vzel kot že prav očitno norčevanje). »O, hvala!« je rekla. No, če bo še jezen, mu bojo pozdravi res prav prišli.

»Slišite, tovariš pismonoša, jaz pa še zdaj nisem dobila kartice!«

»Katere kartice?«

»No, neka znanka mi je pisala že pred štirinajstimi dnevi, kartice pa še zdaj nisem dobila!«

»Kako pa veste, da vam jo je pisala, in to celo, kdaj, če je pa še niste dobili?«

Ta starka mi je nekaj časa res pila kri, kot se lepo reče, ampak nazadnje sem se je navadil; pa tudi njeno ime sem si končno zapomnil, ko so ga napisali zraven sinovega na skrinjico za pošto, in tako njenih kartic ne nosim več kam drugam. Le kadar ji prinesem pokojnino, še sitnari. Če je takrat še kdo v kuhinji, tudi če so samo otroci, mi starka vneto kaže, s hrbtom obrnjena proti drugim, naj za božjo voljo vendar pazim, naj tiho štejem denar in sploh tako, da res nihče, najmanj pa snaha, ne bo videl, koliko ona dobi. Večkrat si da kar celo roko na usta, ker se menda boji, da ne bi razumel, če bi si dala samo prst. Tu me je res zmerom malo strah, da se bom uštel, ker moram nenehno gledati še to spakovanje pred seboj. Mala Lizika, vnukinja, ki ji je kakšnih deset ali enajst let, se tiho smeje za babičinim hrptom, kadar se ta vsa nemirna preseda po stolu, ker že komaj čaka, kdaj bom odšel, da bo lahko odhitela v sobo, kjer bo lepo na skrivnem v miru trikrat ali štirikrat preštela denar, zaradi česar ga tudi delajo iz bolj trpežnega papirja.

Ponavadi pa je prvo srečanje bolj prijetno, ko me kakšen otrok pred vhodom vpraša:

»Ali je danes kaj za nas?«

»Bova takoj pogledala... No, če pa morda danes ne bo nič...«

»Aha!« reče mali. »Bo pa jutri.«

»Ampak, kaj, če še jutri ne bo nič?!«

»Bo pa v nedeljo!«

»Tako je! Takrat pa zagotovo!«

Morda je včasih videti, kot bi imel te uboge ljudi za norca... Da o tistih psih, ki bojo zaradi mene dobili živčni zlom prej kot njihovi gospodarji, niti ne govorim! In vendar jih imam vse skupaj tako rad, da si jim tega niti ne upam naravnost pokazati. Kadar se okoli mene nabere cela

gruča otrok, pa tudi začutim, da je to resnica. Nekateri me imajo za dedka Mraza, le da imam jaz črno brado, kar naprej me sprašujejo, ali sem jim kaj prinesel. Drugi pa prav nasprotno pričakujejo, da bom koga odnesel...

»Jurček, poglej, prišel je poštar, pa te bo odnesel...!«

Fantek me plašno gleda izza vrat.

»Le nič se ne boj!« mu pravim. »Ne bom te odnesel.« In ko potem pride bliže, mu pomežiknem:

»Če pa hočeš, bom odnesel babico?! Če je sitna; ti samo reci, pa bo že v torbi...«

»O,« se je hitro oglasila sicer nekoliko presenečena babica ali teta:

»Reci stricu poštarju, kam bo pa dal teto, ko je že tako stara?!«

»Reci teti: V Mežavo jo bom vrgel!«

Tega se je Jurček vendar nekoliko ustrašil, zato je rekel, da je teta res zelo pridna...

»No prav, kakor hočeš. A če bo kdaj sitna, ti mi kar povej.«

»Bom,« je rekel čisto potihem.

Od tistega časa me Jurček spremlja, če je le kje v bližini, ko pridem, z menoj gre do sosednje hiše, naprej si pa še ne upa. Kadar ga pogladim po laseh, me pogleda z velikimi, blagimi očmi.

V pritličju majhnega bloka, kjer je bila svoj čas gostilna, takoj po vojni pa so bili v njem nekaj časa nastanjeni vojaki, najprej uzreš tablo z alarmnimi znaki, kar je povsem razumljivo, saj moraš vedeti, kakšne znake naj daješ od sebe, kadar si v nevarnosti, če hočeš, da te bo kdo resno vzel. A kljub tej tabli se v bloku, na stopnišču pa tudi takoj za vhodnimi vrati, dogaja marsikaj, za kar živ krst ne zve — razen seveda poštar, ki ravno takrat vtakne svoj nos zraven.

»Ampak slišite, tega vendar ne smete delati!« Pridušen ženski glasek takoj za notranjimi vrati.

»O... čo...! Malo... se pa že lahko, malo.«

Stari Šumnik, ki se mu je spodnja sosedka, drobna ženska, mati dveh prav tako drobnih malčkov, ki sta me prej s tankima glasovoma spraševala, poskakujoč okoli mene, ali sem jima kaj prinesel, že napol izmuznila, je še zmeraj grabil za njenimi prsmi in nekako čudno se je slinil pri tem. Čeprav me je tedaj že zagledal, ni mogel takoj nehati, ampak je še enkrat zagrabil, tokrat povsem v prazno, in skoraj samogibno ponovil: »O, malo pa že lahko...«

Seveda si tega ne bi upal storiti pri nobeni drugi, tale drobna ženska pa skoraj nima prsi in zato se mu zdi nemara skoraj kot dolžnost, da jih malo pregnete in tako požene v rast, kolikor je to še sploh mogoče. Poleg tega pa so ti spodnji prav zanikrni reveži, tudi mož ni dosti večji od nje, koga naj bi se torej bal?! Res, njegov sin pa je velik in močan in mesar in če te ta pogleda, kadar ima nož v roki, se že vidiš po kosih razobešen v mesnici sredi Plevelj.

Vendar pa stari Šumnik ni tak falot, kakršen se ti bo nemara zdel po tem. Življenje se mu počasi izmika, pa se je hotel nečesa oprijeti: to so

pomenili njegovi hlastni gibi, ko je grabil v prazno. Zato sem uvidno pogledal stran.

Predolgo se že zadržujem tu; s pošto je treba naprej! A sreča je, da se jutri znova vrnem sem na začetek; tedaj je marsikaj videti drugače, marsikaj tudi jasneje. Torej naprej! Četudi se moraš že pri sosednji hiši spet ustaviti... Pri nekaterih hišah se ne zadržim niti tako dolgo, da bi mi utegnil kdo kahlo zlit na glavo, kjer pa so tako prijazni, da me povabijo k obedu, se seveda ne dam prositi.

»Boš kaj popil? Boš mošta?«

»Ne, hvala.«

»Kaj pa... No, a pojedel bi kaj?«

»O, prosim, to pa bi...! Pa še tisti mošt, ki ste mi ga prej ponujali, mi, prosim, prinesite zraven.«

Ampak seveda se ti kaj podobnega zgodi samo kje na kmetih, zares redko pa tu, v Zadnjem kraju Plevelj. Tako imaš pred očmi vsaj en cilj, ki te žene naprej v hribe, če te že dolžnost sama ne priganja.

Stara hiša zraven bloka, v kateri je svoj čas na vrhu stanovala naša čistilka z družino, dokler si niso na Posebnem zgradili svoje hiše, se mi že od začetka ni zdela ne vem kako prijazna. Zato pa mi je pozneje prav tu prišlo na misel, da poštar ne potrebuje samo velike torbe, ampak tudi veliko srce (gotovo dosti bolj kot velik žep za napitnino).

Nekoč, ko je bila mati v bolnišnici, hudo jo je dajala revma, da glave sploh ni mogla več dvigniti in ti je bilo včasih prav mučno, ko te je gledala pod noge, kadar je govorila s teboj, tedaj torej, ko je bila ta reva v bolnišnici, nisem hotel izplačati pokojnine njeni hčerki. Bilo je celo tako, da sem ji prvi mesec izplačal materino pokojnino, drugi mesec pa sem si na lepem zmisli, da tega ne smem narediti; kar je sicer res, res pa je bilo tudi že prvi mesec... No, po pravici povedano, dekle mi res ni zbuvalo ne vem kakšnega zaupanja — a morda tudi zato ne, ker se je skoraj sovražno vedla do mene, čeprav nisem mogel videti nobenega pravega razloga za to. A vse to bi me nemara še ne nagnilo k takšni odločitvi, če mi ne bi punca, poleg tega, da me je opazovala z mrzlimi očmi, ki pa vendar niso poznale žalosti, ampak samo nekakšen grozljiv krohot iz notranjosti, morda iz daljave tisočletij, če mi torej ne bi poleg tega z malomarno kretnjo odrinila nekaj dinarjev, medtem ko mi je prej njena mati zmeraj lepo po človeško dala jurja ali dva.

Nenavadno je, kako se človeku prav tam, kjer je na videz vse brezupno, na lepem prebudi neko, čeprav noro, upanje. Upanje, da bo našel človeka. Preprosto, a ne tako lahko. Najprej ga moraš seveda poiskati v sebi, ali ga vsaj začeti iskati. Z razumom, ki zmerom rad raziskuje, ga odkriješ v srcu. Odkriješ srce, ne več tisto, ki izgoreva v plamenih divjih strasti in vsakršnega poženja, jeze in strahu, ne tisto, ki ves čas ponorelo lovi sapo, ampak odkriješ ga v resnici šele tedaj, ko govoriš z bližnjim, pa začutiš, kako mirno v soglasju z vsem in torej z njim bije, bije kot večno srce in od njega se širi blaga toplota, ki jo zaznavaš skoraj kot svetlobo, na vse strani. Tedaj zares s srcem gledaš svojega bližnjega, naj bo ženska ali moški, naj bo

otrok ali starec, ne da bi moral popuščati ali celo podleči njegovim slabostim (kar je tolikokrat — tudi upravičen — izgovor za vračanje udarca z udarcem). Čeprav te zdaj namreč tvoj bližnji obstreljuje z različnimi orožji, tebi ni treba drugega, kot da prav v tej blagi, a silno žareči toploti srca pretopiš vsa ta orožja v plug, s katerim boš preoral zadnji košček svojega srca.

Nekoč, upam, mi bo to resnično uspelo brez velikega naprezanja. Za zdaj pa moram še tako paziti, kje hodim, da se bodisi spotaknem, ko se umaknem veji, ali pa me le ta pošteno poboža. Tako se zgodi, da pridem do sosednje hiše, kjer se mi majhen, a nadvse divji pes zakadi pod noge, pa se ga mirno otresem, ne da bi se ustrašil, da me bo ugriznil, in mu prijazno prigovarjam, kakor bi imel opraviti z majhnim otrokom. »No,« pravim sam pri sebi, »prva zmaga je že izbojevana. Zdaj pa lahko grem nazaj k oni hiši in me še tako mrzel pogled in še tako malomarna kretnja ne bosta več spravila s tira — in to je za začetek kar dovolj.« In lepo mirno vržem časopis na notranje stopnice. A ni mi dano, da bi tako lepo v miru tudi odšel od hiše.

»Kaj ne vidite skrinjice?! Že štirinajst dni je tukaj pri vhodnih vratih, vi pa še kar naprej mečete časopis na stopnice!« Tako zviška je priletelo to, da nisem niti pomislil, ko sem že vrnil udarec, kakor bi samo čakal na to priložnost, ker sem bil prej za trenutek malo boljši:

»Oh, oprostite, saj sem vam hotel časopis prinesiti na posteljo, pa nisem vedel, kako! Nekateri imajo namreč radi še kavico zraven, drugi je pa spet ne marajo; a nekateri, samo pomislite, hočejo, naj jim časopis nosim na stranišče, ker ga menda samo tam berejo! Zato ga rajši kar vsem mečem na stopnice.« Ko sem ji to tako lepo povedal, se je visoka ženska nekoliko zmanjšala, a pozneje sem ugotovil, da niti ni bila tako visoka, le nekako naperjena proti vsem, bila je noseča, njen mož prav tako jehovec, pa se je nekje skrival, ker ni hotel služiti vojske. Morda zato ni bila užaljena, ampak je začutila rahlo sorodnost z menoj, saj se je zdelo, da sem v tistih trenutkih tudi jaz nekoliko naperjen proti vsem. Zato sem bil pozneje zmeraj prijazen z njo, tudi tedaj, ko sem petkrat v treh tednih iskal njenega moža z zloglasnimi modrimi pismi s povratnico, in je samo na kratko odgovorila: »Ne, njega pa ni doma! In tudi ne vem, kje je!«

Ce si me doslej videl, kako hitim, te moram opozoriti, da ni bilo to še nič v primeri s tem, kako me zdaj odnese mimo neke hiše. Pravzaprav je to bivši hlev, v katerem je od vojne sem odkupna postaja, kjer lahko prodaš svojo kožo, če ti je postala premajhna, ali jo zamenjaš za drugo. Da me ne bi premagala skušnjava, jo jadno popiham mimo, a če že imam kakšno pošto, potrkam kar na okno majhne pisarne; ta varuje žensko, ki odkupuje kože, pred maščevanjem pobitih svinj: v skladišču kož namreč prav grdo smrdi.

Torej naprej, naprej! Tam za vogalom se že odpre pogled na ljubke enodružinske hiše... O, da bi bilo človeku tudi pri srcu tako lepo, kadar kateremu izmed teh ljudi, ki živijo tu, nepričakovano pogleda v oči! Da bi se v njih kakor sonce zbleščala njihova duša, da bi v njih vsaj za

trenutek videl široko odprto srce! A tudi to se zgodi. Le da ne ravno pri teh lepih hišah, kjer je pozimi avtomobilom topleje kot marsikje, ne tako daleč, ne tako daleč stran, ljudem. (A če bi seveda tu vedeli zanje, prav nič ne dvomim, da bi jim dovolili spati v kotu garaže).

Tako se torej naglo otresem njihovega bremena in že sem pri otroškem vrtcu, kjer je nekoč kuharica dva dni mesila testo, pa še ni gotovo, ali je kaj nastalo iz njega. Vsekakor je tretji dan, ko sem spet prišel, nisem več videl pri tem opraviilu, vprašati je pa tudi nisem hotel, ker se mi je že brez tega zdela zadosti slabe volje. Otroci so v glavnem drugačni, prijaznejši od kuharic in vzgojiteljic. Ker pa jim spet — zaradi zmešnjave na pošti — nisem prinesel Čicibana, so zdaj nekateri majčkeno razočarani. Toda s kakšno zgodbico bi jih nemara potolažil...!?

»No, pa poglejmo, otroci,« gotovo jih tako nagovarjajo njihove učiteljice — res se lahko zazdiš sam sebi prav imeniten takole, če potem seveda tudi majčkeno verjameš, kar jim govoriš, ali če vsaj veš, za kaj gre, »poglejmo, kaj se je zdaj znašlo na vrhu v moji torbi!«

»Pokaži! Pokaži!« Nekateri so takoj pritekli in izkazalo se je, da so ravno prav veliki, da lahko pokukajo v mojo veliko torbo, polno resničnih skrivnosti.

»Prav; samo lepo vas prosim, bodite tiho, da me ne bo zasačila kakšna tovarišica!«